

ul. Nowolipki 9B
00-151 Warszawa
tel.: (22) 635-95-09, 635-13-26
faks: (22) 530-62-81
biuro@monar.org
www.monar.org

LIST OTWARTY

STOWARZYSZENIA MONAR

WOBEC AKTUALNYCH ZAGROŻEŃ ZWIĄZANYCH

Z UŻYWANIEM SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Stowarzyszenie Monar wzywa Rząd RP i wszystkie siły polityczne do reformy systemu przeciwdziałania narkomanii w Polsce. Narastająca w ostatnich tygodniach fala zatruc nowymi substancjami psychoaktywnymi tzw. dopalaczami, kolejny raz ukazała dramatyzm i rozmiar zjawiska narkomanii w naszym kraju.

Kilkaset zatrutych osób to dowód na to, że po substancje psychoaktywne sięga dzisiaj w Polsce tysiące osób, zwłaszcza dzieci i młodzież. Zdziwienie budzą reakcje instytucji odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji politycznych w zakresie przeciwdziałania narkomanii świadczące o tym, że nadal nie ma praktycznie żadnego pomysłu państwa na rozwiązanie sytuacji, w której znalazło się tysiące młodych ludzi w Polsce.

Przedstawiciele rządu, eksperci, politycy i dziennikarze prześcigają się w próbach odpowiedzi na pytanie: jak walczyć z dopalaczami, najczęściej nie znajdując zadawalającej odpowiedzi. Niebezpieczne jest pojawianie się głosów różnych grup interesów wzywających do skrajnych rozwiązań prawnych - karania i zakazów albo legalizacji wszystkich narkotyków, a przynajmniej marihuany, chociaż jest sprawą oczywistą, że żadna z tych koncepcji nie rozwiąże problemu szerzącej się narkomanii. Ostatnie wydarzenia pokazują po raz kolejny, jak złudne są

nadzieje, że przy pomocy manipulowania restrykcjami karnymi można skutecznie rozwiązywać poważne problemy społeczne. Środowiska profesjonalistów od lat sygnalizują, że nastawione na doraźny efekt propagandowy zakazy i kary są nie tylko nieskuteczne, ale też powodują poważne szkody.

Stowarzyszenie MONAR, jako organizacja pozarządowa od prawie 40 lat zajmująca się uzależnieniami, obserwuje te działania z niepokojem i niedowierzaniem. Trudno zrozumieć, dlaczego mimo ewidentnych dowodów, wyników badań oraz dotychczasowych długoletnich doświadczeń, instytucje odpowiedzialne za przeciwdziałanie narkomanii nie przyjmują do wiadomości istoty problemów związanych ze zmianami zachodzącymi w sytuacji epidemiologicznej naszego kraju. Zmiany te, o których nie informują działające z opóźnieniem krajowe narzędzia gromadzenia danych, wymagają poważnej przebudowy całego istniejącego systemu profilaktyki i terapii uzależnień.

Dotychczasowe formy profilaktyki zachowań ryzykownych są nieskuteczne, realizowane powierzchownie, skoncentrowane wyłącznie na ostrzeganiu dzieci i młodzieży poprzez przekazywanie informacji, a nie kształtowanie postaw i wartości. Środki na profilaktykę są marnotrawione albo na spektakularne kampanie skierowane do populacji generalnej albo na zajęcia, których jakość jest bardzo wątpliwa.

System nie odpowiada także na nowe potrzeby leczenia ambulatoryjnego i stacjonarnego jest sztywny, niezdolny do szybkiego reagowania, oparty na zasadach ustalonych wiele lat temu. Tymczasem od kilku lat rośnie liczba osób uzależnionych od nowych substancji, ze współwystępującymi objawami poważnych zaburzeń psychicznych i organicznych. Sytuacja osób uzależnionych jest bardzo trudna, zróżnicowana socjoekonomicznie i pilnie wymaga rozwiązania poprzez udostępnienie specjalistycznej nowoczesnej terapii. Ministerstwo Zdrowia i NFZ nie reagują na ponawiane przez nasze Stowarzyszenie wezwania do reformy. W ciągu ostatniego roku spowodowało to - przy stałym zmniejszaniu kontraktów przez NFZ - wydłużenie się o 80 % kolejek dla osób oczekujących na leczenie (obecnie uzależnieni oczekują na leczenie od 4 miesięcy do 1 roku). Jest to dramatyczne ograniczenie dostępności do usług leczniczych dla osób potrzebujących natychmiastowej profesjonalnej pomocy.

Stowarzyszenie MONAR, dysponujące siecią blisko 80 profesjonalnych placówek i udzielające rocznie prawie 200 tysięcy porad osobom z problemem narkotykowym, od dwóch lat próbuje zainteresować odpowiedzialne instytucje koniecznością poważnych zmian w zakresie działań profilaktycznych i leczniczych podejmowanych wobec osób zagrożonych

narkomanią. W obliczu społecznego poruszenia wywołanego rosnącą liczbą zatruc, pojawia się nadzieja, że tym razem głos naszego Stowarzyszenia okaże się bardziej słyszalny.

Stoimy na stanowisku, że poprawa sytuacji w obszarze uzależnień w pierwszej kolejności wymaga szerokiej dyskusji na temat przyczyn rosnącej popularności narkotyków. Musimy wszyscy, niezależnie od opcji politycznych, zajmowanych stanowisk czy urzędów odpowiedzieć sobie na pytanie dlaczego młode pokolenie w naszym kraju tak łatwo sięga po substancje psychoaktywne, dlaczego mimo oczywistych zagrożeń i świadomości konsekwencji młodzi ludzie wybierają je jako sposób na własne życie.

Poddajemy pod debatę publiczną podstawowe postulaty, bez spełnienia których poprawa sytuacji jest w naszym przekonaniu niemożliwa:

W obszarze profilaktyki niezbędne jest:

1. odejście w szkołach i innych placówkach pracujących z dziećmi i młodzieżą od stereotypowych powierzchownych i nieefektywnych działań edukacyjnych na rzecz nieszablonowych, nowoczesnych i aktywnych form pracy z uczniem, opartych na uniwersalnych wartościach, prawdziwym autorytecie i bliskim indywidualnym kontakcie emocjonalnym. W profilaktyce mniejsze znaczenie ma to co się mówi, ważniejsze jest kto to mówi;
2. koncentracja na fundamentalnych zmianach w przygotowywaniu nauczycieli do realizowania zadań wychowawczych, tworzenia w szkołach całościowo oddziaływujących środowisk profilaktycznych, propagowania pozytywnych wartości, przeciwdziałania nietolerancji, homofobii, agresji i przemocy, prowadzenia skutecznych interwencji pomocowych w sytuacjach kryzysów rozwojowych i wychowawczych;
3. rozwój współpracy między rodzicami a nauczycielami, zapewnienie rodzicom wsparcia poprzez dostarczanie im wiedzy i umiejętności wychowawczych na każdym etapie rozwoju dziecka;
4. realizowanie na rzecz uczniów długofalowych programów nastawionych na zmianę postaw, rozwój umiejętności osobistych i społecznych, odkrywanie konstruktywnych wartości i operowanie przekonującymi, autentycznymi wzorami osobowymi;
5. środki dotychczas marnowane na rutynowe akcje profilaktyczne lub zajęcia niemające z profilaktyką wiele wspólnego, powinny zostać przeznaczone na rozwój precyzyjnie zaadresowanych programów redukcji szkód skierowanych do zidentyfikowanych grup

ryzyka, realizowanych w naturalnych środowiskach osób zagrożonych: w klubach, na dyskotekach, koncertach i w innych miejscach spotkań.

6. Ponadto warto się zastanowić nad tym, jak wspierać samorządy w bardziej sensownym gospodarowaniu pozostającymi w ich dyspozycji środkami przeznaczonymi na finansowanie działań profilaktycznych

W obszarze leczenia zachodzi pilna potrzeba:

1. modernizacji dotychczasowego systemu świadczeń, tak, aby możliwe było elastyczne stosowanie w jednym zintegrowanym systemie zróżnicowanych oddziaływań z łączeniem terapii ambulatoryjnej, stacjonarnej i postrehabilitacji - adekwatnych do potrzeb i możliwości każdego pacjenta;

2. wprowadzenia nowych świadczeń dla osób o specyficznych potrzebach: uzależnionych ze współwystępowaniem chorób i zaburzeń psychicznych, ze współwystępowaniem chorób przewlekłych spowodowanych przyjmowaniem szkodliwych substancji (z zapewnieniem świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych), dla uzależnionych rodziców opiekujących się małymi dziećmi.

Uważamy za bardzo prawdopodobne, że w kolejnych latach czekają nas dalsze niekorzystne zmiany sytuacji epidemiologicznej o trudnych dziś do przewidzenia kierunkach. Stawia to pod znakiem zapytania użyteczność wieloletnich programów krajowych czy lokalnych i oznacza konieczność zastosowania podejścia dużo bardziej elastycznego, rezygnacji ze sztywnego zakresu świadczeń w kontraktach z NFZ, integrowania wielu różnych form oddziaływań z zakresu ochrony zdrowia, nauki i wychowania, pracy socjalnej i prawa. Konieczny jest rozwój współpracy między instytucjami i wyspecjalizowanymi organizacjami, odejście od pionowego systemu zarządzania, w którym odizolowane od siebie struktury administrowane przez poszczególne ministerstwa (Zdrowia, Sprawiedliwości, Pracy i Polityki Społecznej, Edukacji) - nie delegują w wystarczającym stopniu uprawnień do nawiązywania interdyscyplinarnej kooperacji podległym podmiotom. Niezbędne są rozwiązania zapewniające stałe współdziałanie instytucji zaangażowanych w pomaganie osobom dotkniętym problemem narkotykowym: opracowanie i wdrożenie procedur współpracy placówek leczenia i rehabilitacji oraz programów redukcji szkód z placówkami pracy socjalnej, asystentami rodzinnymi, służbami zatrudnienia, kuratorami sądowymi, policją, prokuraturą, sądami itd.

Polski system pomocy osobom uzależnionym i profilaktyki społecznej oraz reagowania na wymienione zagrożenia powinien być kształtowany na bieżąco w ramach stałej debaty publicznej i

porozumień między społecznościami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, samorządami i organami administracji państwowej.

Stowarzyszenie Monar deklaruje gotowość stałej współpracy z wszystkimi instytucjami i środowiskami zaangażowanymi w przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z uzależnieniami. Dysponujemy liczącą ponad 700 osób kadrą specjalistów i własnymi, autorskimi programami, od kilku lat zgłaszamy potrzebę przebudowę systemu.

Mamy nadzieję, że tym razem odpowiedzialne instytucje podejmą działania, które umożliwią naszemu Stowarzyszeniu pełnoprawny udział w koniecznej reformie systemu profilaktyki i leczenia uzależnień. Nie możemy czekać aż obecne zaniechania spowodują dramatyczne szkody społeczne zagrażające dzieciom i młodzieży, a w konsekwencji przyszłości młodych Polaków i całego społeczeństwa.

ZARZĄD GŁÓWNY

STOWARZYSZENIA MONAR